

Тетяна КОСТЮК

викладач кафедри загальноправових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ, адвокат
(м. Дніпро, Україна)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Однією з основних передумов створення та функціонування адміністративних судів як окремої ланки судової системи була необхідність посилення гарантій права кожного оскаржувати в суді рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Забезпечення таких гарантій є позитивним обов'язком правової держави. В свою чергу, судовий контроль за виконанням рішення є одним із правових інструментів, за допомогою якого, такі цілі мають реально досягатись, оскільки фактичне відновлення порушених прав чи інтересів відбувається на завершальній стадії судового процесу - стадії виконання судового рішення.

Невиконання судового рішення загрожує сутності права на справедливий розгляд судом. Європейським судом з прав людини сформована однозначна позиція, що правосуддя не може вважатися здійсненим доти, доки не виконане судове рішення, а також констатується, що виконання судового рішення як завершальна стадія судового процесу за своєю юридичною природою є головною стадією правосуддя [1 – с.13]. Тому контроль за виконанням судових рішень є одним із пріоритетних і важливих процесуальних засобів адміністративного судочинства.

Проте, реалії сьогодення свідчать про те, що нормативне врегулювання механізму встановлення судового контролю містить істотні недоліки та прогалини. Встановлення судового контролю – є диспозитивним правом судді. Законодавство, при цьому, не містить перелік обставин, які є підставою для застосування такого заходу.

Відсутність достатньої конкретизації законодавчих норм несе ризик довільного трактування суддями змісту та підстав застосування цього механізму, внаслідок чого формується суперечлива судова практика. Суди не охоче застосовують цей механізм, рішення про відмову у встановленні судового контролю переважають.

Найбільш розповсюдженими підставами відмови у встановленні судового контролю можна назвати загальні посилання на те, що застосування цього механізму є правом, а не обов'язком суду, посилання на відсутність або недостатність доказів того, що рішення не буде виконуватись, або що судовий контроль можливий тільки у випадку, якщо рішення не виконуються. Також, суди нерідко роблять висновки про те, що якщо особа не зверталася до органів виконавчої служби, чи виконавче провадження не завершено, то звернення до суду із заявою про встановлення судового контролю є передчасним та за своєю суттю є намаганням сторони перекласти свій обов'язок по зверненню судового рішення до виконання на суд.

З такими висновками не можна погодитись, оскільки, по-перше, жодна із перелічених підстав не передбачена законодавством як обов'язкова передумова звернення до суду із заявою про встановлення судового контролю, по-друге, таке трактування закону суперечить основоположним засадам адміністративного судочинства та його спеціальній меті – посилення гарантій захисту прав людини у спорах із суб'єктами владних повноважень, тим паче після підтвердження судом факту порушення прав чи законних інтересів.

Окремим проблемним аспектом, на який варто звернути увагу, є відсутність у судах статистичної інформації щодо стану та строків виконання ухвалених рішень. Така інформація надавала б змогу надавати оцінку щодо дотримання одного з ключових принципів судоустрою як ефективність, а також виявляти найбільш ризиковані категорії справ, за якими виконання рішень вірогідно може бути ускладненим. Обізнаність такою інформацією, надавала б змогу судам більш ефективно використовувати судовий контроль, у тому числі приймати рішення про його встановлення ще на стадії ухвалення рішення.

Таким чином, наявність суперечливої судової практики свідчить про необхідність удосконалення законодавства, що регулює підстави та порядок встановлення судового

контролю. При цьому таке удосконалення має здійснюватися через призму основоположних принципів та особливих завдань адміністративного судочинства, з врахуванням практики Європейського суду з прав людини з вказаного питання. Цей процес повинен мати на меті зміну вектору правозастосовчої практики у бік більш ефективного, своєчасного та безперешкодного захисту прав людини на завершальній та найважливішій стадії судового процесу – стадії виконання судового рішення.

1. О. Семенов. Щодо забезпечення державою виконання судового рішення через призму ЄСПЛ. Вісник національної асоціації адвокатів України. 2019. № 6 (54) - с.12-13 – URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/news/visnyky/2019-06-13-v-snik-naau_5d0271ad5a657.pdf.

Ольга КУЛІНІЧ

доцент кафедри загальноправових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ (м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

**УКРАЇНО-ЛИТОВСЬКЕ ПАРТНЕРСТВО
У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ**

Двостороння співпраця у сфері безпеки та оборони є одним з головних елементів розвитку національних Збройних Сил України, вагомим інструментом з підвищення обороноздатності нашої держави. З відновленням незалежності перед Києвом постало актуальне завдання реформування оборонного сектора, заснованого на застарілих радянських концепціях, відповідно до сучасних стандартів – і допомогти в цьому могла співпраця з партнерами.

В умовах інтенсифікації курсу на євроатлантичну інтеграцію співпраця з країнами-членами Організації Північноатлантичного договору перетворювалась на важливий модернізаційний компонент державної політики. Особлива увага приділяється актуальному стану двосторонньої співпраці, яка виражається в наданні Вільнюсом допомоги нашій державі, спрямованої на відбиття агресії. Досвід провідних цивілізованих, демократичних і правових держав світу свідчить, що налагоджена взаємодія у міжнародній співпраці може стати запорукою вирішення низки соціальних та управлінських проблем. Обрання Україною європейського напрямку розвитку зумовлює необхідність співробітництва з державами-членами Європейського Союзу, репутація яких перевірена практикою. Особливого значення набуває міжнародна співпраця у сфері безпеки з Литвою, як однією з держав, що має досвід реформування національної правової системи до європейського рівня з метою розвитку власної країни у сфері безпеки та захисту населення. В українсько-литовських відносинах Литва може бути наставником у питаннях доведення рівня національного законодавства, а як наслідок, й усіх сфер життя, до рівня європейських, проте зі збереженням власної самостійності та незалежності держави та кордонів. Різні аспекти проблеми українсько-литовського партнерства досліджували такі вчені, як М. Замікула [1], Р. Марценюк [2], І. Туряниця [3] та ін.

Україна та Литва вже достатньо тривалий час плідно співпрацюють у сфері реформування сектора безпеки. Можемо свідчити, про те, що у 2000 році Україна стала однією з держав, які підписали договір про військове співробітництво. На деякий час, зважаючи на політичну нестабільність нашої країни, договір було зупинено. У 2011 році його дія була поновлена. Відповідно до чинного законодавства держав сторін у таких галузях: демократичного контролю над збройними силами; правового забезпечення збройних сил; воєнної політики та стратегії; оборонного планування та формування бюджету; освіти й навчання; командування, управління та зв'язку; міжнародних операцій з підтримання миру та проведення гуманітарних операцій; питань, пов'язаних з формуванням і функціонуванням багатонаціональних підрозділів; планування захисту цивільного населення на випадок надзвичайних ситуацій; питань охорони навколишнього середовища та контролю над забрудненнями тилового забезпечення [4]. Можемо сказати, що ця угода